

AVATARS DE GUERRA

*Barcelona, dilluns 23 de gener de 1939.*

Feia dies que Barcelona estava condemnada i amb ella el signe del conflicte bèl·lic. De fet, la Guerra Civil havia quedat decidida a la batalla de l'Ebre, si no abans, perquè el bàndol franquista rebia ajut militar de l'Alemanya nazi i dels feixistes de Mussolini. En conseqüència aquella lluita fratricida s'havia saldat amb un balanç de més de mig milió de morts. A hores d'ara els avions de la Luftwaffe bombardejaven a plaer les posicions defensives republicanes, matant sense discriminació civils innocents. Els Panzers alemanys i els blindats italians avançaven sense resistència per la rodalia de la ciutat. Tot i això la ràdio i la premsa republicanes seguien llançant proclames de "No passaran", assegurant que convertirien el Llobregat en un altre Jarama. Però amb què? O millor dit: amb qui? La lleva del 22, la del biberó, ja havia estat reclutada, una colla de vailets, la majoria dels quals no havien vist un fusell ni en pintura ni havien somiat haver de disparar contra els seus enemics. La situació era insostenible. El front era a tocar d'una ciutat famolenca, impàvida arran de les esfereïdores baralles que es produïen en les cues davant els magatzems de queviures per obtenir un quilo de llentilles o un grapat de cigrons. Mentrestant els oficials de l'exèrcit republicà intentaven salvar el que es podia de les malmeses tropes per continuar una lluita desesperada a Llevant, la darrera oportunitat de resistir als feixistes amb l'esperança que esclatés la guerra a Europa i els països aliats ajudessin d'una vegada l'estovada República. En aquella caòtica situació de desfeta, cadascú mirava pels seus interessos sabent el bany de sang que seguiria a l'ocupació de la ciutat comtal. Després dels habituals escorcolls, les represàlies serien ferotges. Els vencedors s'acarnissarien amb els vençuts. Els afusellaments massius d'Extremadura i d'altres indrets del territori no feien tenir gaires esperances als compungits barcelonins. Temien una purga salvatge. Milers de persones serien ajusticiades sense pietat. Els

membres del Govern s'afanyaven a destruir els documents comprometedors abans de sortir cames ajudeu-me cap a Girona. Els ciutadans més judiciosos, esglaiats per la basarda d'un destí inexorable, no tenien més remei que espavilar-se enfilant a l'exili, ja fos a França i els més afortunats a tocar el dos en direcció a Mèxic a bord d'un vaixell. A la capital catalana només li quedaven dies per no dir hores de llibertat, per dir adéu a les seves tradicions.

## **II.NUS**

Com de costum, tan bon punt sonaven les sirenes anunciant els avions de la legió Còndor, els barcelonins corrien als refugis antiaeris. L'udol de les bombes i el seu seguici de devastació i mort provocaven el pànic entre la multitud. La senyora Rosa, vídua de Leandro Fabregat, i la seva filla Carmeta, una tímida adolescent, s'apinyaven entre els veïns i coneguts del barri. En aquella ocasió el refugi era ple de gom a gom. Per sort l'esclat dels projectils ressonava en la distància. Allí romanien amb l'ai al cor i els nervis a flor de pell. Les criatures ploraven de por i els adults pregaven o bé es planyien. Als vells ja no els quedaven llàgrimes. Eren moments d'angoixa, de neguit compartit. De sobte mare i filla van travar amistat amb un parell de soldats d'uniforme que gaudien d'un breu permís abans de reincorporar-se al front. En cessar l'atac, després de petar la xerrada una estona, d'una forma educada i cortès els van preguntar si els podrien allotjar aquella nit. La senyora Rosa els va respondre que sí, per descomptat. Uns homes tan eixerits mereixien una mica de generositat. Més tard, un cop a casa, van cruspir-se el poc menjar que tenien gràcies als cupons de racionament. Se'ls veia cansats, però també optimistes, mentre explicaven anècdotes de companyonia a les trinxeres, de la ferma moral dels defensors. Després de sopar fins i tot van brindar per la victòria amb un gotet de conyac. Un d'ells, el més loquaç, amb galons de sergent, va assegurar que aturarien com fos els feixistes a les ribes del Llobregat, que els soldats republicans no cedirien ni un pam de terreny. L'home afirmava èpicament que lluitarien fins a l'últim alè i si calia vessarien fins la darrera gota de sang. Tot plegat, tanta vehemència de fervor patriòtic va arrencar un somriure

foteta en l'amfitriona, alhora que va despertar en el cor de la Carmeta una allau desbocat d'emocions. Després van marxar a dormir. Les dones a les seves habitacions i els soldats arraulits al sofà del menjador. A trenc d'alba la senyora Rosa i la seva filla es van quedar de pedra. Els soldats havien desaparegut.

### **III.DESENLLAÇ**

Aquella parella de desertors els va ensenyar una lliçó que no s'aprèn als llibres i un dels avatars de la guerra: les rates són les primeres que abandonen un vaixell que s'enfonsa. La gent desesperada fa coses desesperades, com fugir a qualsevol preu arriscant-se a comparèixer davant d'un escamot d'afusellament. En aquelles circumstàncies la resistència a ultrança no servia de res, era un sacrifici estèril que no portava enlloc. Malauradament els soldats ja no hi eren, però ben plegadets damunt la taula havien deixat els seus uniformes, els quals la vídua es va afanyar a cremar al pati del darrere, no fos cas que els nacionals les enxampessin amb aquells parracs militars, prova incriminatòria de les seves conviccions i lleialtats.